

Woorden leren omschrijven in een vreemde taal met Smoezen

Iedereen streeft ernaar een hoog niveau te halen in zijn taalbeheersing, maar vroeg of laat komt het moment dat iedere spreker stilvalt en zich afvraagt: Hoe leg ik dit uit? Hoe leg je een Engelsman uit wat scheefwonen is, of wat een hangplek is? Dat zal niet met één enkel woord uit het geleerde vocabulaire lukken. Het woord omschrijven is een compensatiestrategie, die geleerd kan worden.

Smoezen

De Passie, Utrecht Lunetten, havo 4. Gewerkt wordt met de versie voor Frans van Smoezen, een online docentgestuurd leermiddel. De docent heeft in het programma het lesblok klaargezet. Hij bepaalt het niveau, de duur van de oefening en hij zet de hulp aan of uit. Nadat ook de klas is ingelogd verschijnt op elk schermje van smartphone of iPad een Nederlands woord dat omschreven moet worden in het Frans, met eronder Franse steunwoorden. De leerlingen zitten tegenover elkaar en kijken af en toe op hun smartphone. Ze hebben elk hun eigen woord en zien niet wat op het schermje van de ander verschijnt (information-gapprincipe). Als op een steunwoord geklikt wordt,

verschijnt de vertaling. Klikken op de categorie laat een suggestie voor het begin van de omschrijving zien. De steunwoorden zijn onderbouwwoorden. Het zijn de meest voor de hand liggende woorden die nodig zijn bij de omschrijving.

Terwijl Aline aan het woord is, luistert haar vriendin Chantal aandachtig.

‘C’est une personne qui fait une chose illégale.’

‘Een dief? Een ...’

‘Non, attends, il n’a pas beaucoup d’argent. Pas assez pour avoir une maison.’

‘Een zwerver, een dakloze?’ Zo probeert Chantal te raden welk Nederlands woord Aline probeert te omschrijven.

‘Non, il ne paye pas pour l’appartement ! Mais il est dans la maison.’

‘Een kraker!’

De beurt wisselt en Chantal krijgt nu een ander woord aangeboden op haar schermje. Als de ander het woord raadt, volgt een tevreden lachsalvo. Er is wederzijdse afhankelijkheid en de beloning op de prestatie volgt direct.

Ze krijgen een teken van de leraar dat ze allebei een korte opname mogen maken van de volgende drie woorden. De opname kan later gebruikt worden voor correctie of voor becijfering.

Foto: Peet Hopmans

Omschrijven

Het programma biedt genoeg oefenmateriaal voor de bovenbouw van havo en vwo (zie <www.smoezen.eu>). Leerlingen zijn gewend te werken met hun smartphone, die ze altijd binnen handbereik houden. Ze kunnen nu, met de digitale methodes, ook buiten het klaslokaal oefenen. Het omschrijven geeft de leerling de vrijheid om zijn eigen formulering te kiezen, met de talige elementen die hij al beheerst. In Smoezen bestaat de stimulus voor de spreekopdracht slechts uit één enkel woord. De opdracht luidt: omschrijf het woord in het Frans, en gebruik zo veel mogelijk de Franse steunwoorden die je onder het Nederlandse woord ziet staan. De tweede leerling luistert en probeert het (Nederlandse) woord te raden. Eventueel kunnen twee leerlingen samen een woord omschrijven om elkaar aan

Voorbeeld van een digitaal smoeskaartje. De woorden tussen haken verschijnen pas bij klikken

te vullen, tegenover één luisteraar. De woorden zijn zo gekozen dat ze een hele wereld oproepen die de leerling prikkelt om zich te uiten. Het spelelement maakt de opdracht aantrekkelijk. Geremde leerlingen ervaren hun eerste succes op het moment dat de ‘tegenspeler’ begrijpt waarover hij het heeft.

Op het Ulenhofcollege in Doetinchem is rond de eeuwwisseling Smoes ontwikkeld: dozen met gekleurde kaartjes. Op de Passie in Utrecht Lunetten wordt nu gewerkt met een digitale versie. Een keer per week oefenen de leerlingen gedurende twintig minuten. Smoezen is niet methodegebonden en kan een aanvulling zijn in het curriculum voor de vreemde talen (er zijn versies voor zes talen).

Volgende les

Einde les. Boven het geroezemoes klinkt de stem van de docent. ‘Afronden jongens.’ De docent vat kort samen welke opvallende zaken hij heeft genoteerd. Op het bord komt een lijstje: ‘Voor: let op het verschil tussen *pour*, *devant* en *avant*. Volgende keer gaan we proberen dat beter te doen! En dan kom ik weer even langs voor de werkwoordsvormen, afgesproken?’ De leerlingen loggen uit en pakken hun tas voor de volgende les. ■

Peet Hopmans